

цим на суб'єкта владних повноважень покладено обов'язок подати суду всі наявні у нього документи та матеріали, які можуть бути використані як докази у справі. А суд, щоб правильно встановити фактичний бік справи, наділений повноваженням як за клопотанням особи, яка бере участь у справі, так і з власної ініціативи збирати докази. Тому суд, з метою виконання обов'язку встановити істину у справі, повинен користуватися наданими законом повноваженнями отримувати докази з власної ініціативи; допитати свідка за місцем або в місці його проживання (перебування); (за дорученням суду, що розглядає справу, свідок, що не може з поважних причин прибути на судове засідання й проживає (перебуває) за межами територіальної підсудності адміністративного суду, що розглядає справу, допитується суддею адміністративного суду, що перебуває за місцем проживання (перебування) свідка); витребувати докази та уповноважити зацікавлену сторону або іншу особу, що бере участь у справі, одержати джерела доказів для подання їх суду.

Враховуючи все вищезазначене та виходячи з аналізу практики застосування правових норм, що регулюють процес доказування в КАС України, можна зробити висновок про необхідність подальшого вдосконалення процесу доказування в адміністративному судочинстві, виконання якого повинно бути покладене на Вищий адміністративний суд України та Верховну Раду України.

Список літератури: 1. Кодекс адміністративного судочинства України: Науково-практичний коментар / За ред. С. В. Ківалова, О. І. Харитонової / Ківалов С. В., Харитонова О. І., Пасенюк О. М., Аракелян М. Р. та ін. – Х.: Одісей, 2005. – 552 с. 2. Тertiшніков В. І. Цивільний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар. – Х., 2006. – С. 78–79.

Надійшла до редакції 03.11.08

О. О. Леонідова

СУБ'ЄКТИ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

На сучасному етапі державотворення великого значення набуває зміцнення законності в державі. Забезпечення стабільного правопорядку, охорони прав, свобод та інтересів громадян, запобігання правопорушенням пов'язане із зміцненням авторитету законів, що діють у державі, подальшим удосконаленням роботи органів держави, які беруть у цьому безпосередню участь. Для виконання своїх завдань та функцій, а саме для протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій, держава в особі уповноважених органів використовує всі можливі засоби для їх здійснення, особливе місце серед яких посідають адміністративно-правові.

Проблеми правової природи та особливості адміністративно-правових засобів тією чи іншою мірою розглядалися такими видатними вченими-адміністративістами, як В. К. Колпаков, Т. О. Коломієць, О. А. Куций, О. Ю. Салманова, В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, Д. М. Бахрах, Є. О. Безсмертний, І. П. Голосніченко, Є. В. Додін, Т. М. Кравцова, А. Т. Комзюк, А. В. Коваль, В. К. Шкарлупа та інші.

Адміністративно-правові засоби є одними з найефективніших структурних елементів охоронної діяльності органів держави, спрямованої на формування і розвиток суспільних відносин у різноманітних галузях (у тому числі й у сфері телекомунікацій).

Протидія правопорушенням у сфері телекомунікацій має велике значення з точки зору забезпечення права споживачів на доступ до загальнодоступних телекомунікаційних послуг, які необхідні їм для задоволення власних потреб. За допомогою закріплення і практичної реалізації різноманітних адміністративно-правових засобів створюються умови для формування і підтримання належного порядку в даній сфері, попередження та припинення правопорушень. При цьому адміністративно-правові засоби протидії правопорушенням в сфері телекомунікацій становлять особливу сукупність, яка пов'язана з примусовою діяльністю державних органів (суб'єктів протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій). Тобто дослідження, вдосконалення та впровадження нових адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням у даній сфері нерозривно пов'язане з діяльністю суб'єктів такої протидії.

Державне управління у сфері телекомунікацій здійснюють: Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади в галузі зв'язку (ЦОВЗ) та інші органи виконавчої влади відповідно до закону. Органом регулювання у сфері телекомунікацій є Національна комісія з питань регулювання зв'язку (далі – НКРЗ), яка утворюється відповідно до законодавства України. Для здійснення нагляду за ринком телекомунікацій у складі НКРЗ створюється Державна інспекція зв'язку. Виходячи з переліку адміністративних правопорушень у сфері телекомунікацій, змісту та особливостей адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій та повноважень державних органів, до суб'єктів застосування адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій слід віднести: суддів районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів, органи внутрішніх справ (міліцію), Національну комісію з питань регулювання зв'язку, Державну інспекцію зв'язку НКРЗ та Український державний центр радіочастот Адміністрації зв'язку та радіочастот України.

Першим суб'єктом протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій є *районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди (судді)*, до повноважень яких відповідно до ч. 2 ст. 22 Закону України «Про судоустрій України» [1] віднесено розгляд справ про адміністративні правопорушення. Діяльність судів при здійсненні правосуддя направлена насамперед на зміцнення правопорядку та законності в державі, захист від протиправних посягань на права та свободи громадян, інтересів підприємств, установ, організацій та ін. Точний перелік адміністративних правопорушень (у тому числі й у сфері телекомунікацій), який віднесений до підвідомчості судів, визначено ст. 221 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [2]. Звернувшись до адміністративних стягнень, що накладаються судами за вчинення правопорушень у сфері телекомунікацій, можна зробити висновок, що суди (судді) як суб'єкт протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій мають право застосовувати такі адміністративно-правові засоби: попередження, штраф, конфіскацію предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; конфіскацію грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення.

Другим суб'єктом застосування адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням в сфері телекомунікацій є *міліція*. Закон України «Про міліцію» [3] дає визначення міліції як озброєного органу виконавчої влади, який захищає життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань. При цьому до основних завдань міліції віднесено: забезпечення особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів, запобігання правопорушенням та їх припинення, виконання кримінальних покарань та адміністративних стягнень тощо. Ці завдання є актуальними в контексті попередження та припинення правопорушень у сфері телекомунікацій, захисту прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб під час їх участі у правовідносинах у сфері телекомунікацій. До адміністративно-правових засобів, що застосовуються з метою протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій можна віднести: перевірку документів; адміністративне доставлення; адміністративне затримання; огляд; вилучення речей і документів; накладення адміністративних стягнень, передбачених КУпАП; внесення подань до державних органів, підприємств, установ, організацій, посадовим особам про необхідність усунення причин та умов, які сприяли вчиненню правопорушень; проведення перевірки суб'єктів діяльності у сфері телекомунікацій.

Третім суб'єктом протидії правопорушенням в сфері телекомунікацій є *Національна комісія з питань регулювання зв'язку України* – центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Вона виконує функції адміністративно-правового характеру, а саме: здійснює ліцензування та реєстрацію у сфері надання телекомунікаційних послуг та послуг поштового зв'язку; встановлює порядок подання, розгляду і затвердження пропозицій операторів телекомунікацій щодо взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж; установлює порядок реалізації, експлуатації радіоелектронних засобів, випромінювальних пристроїв на території України та порядок ввезення їх із-за кордону; здійснює контроль за якістю телекомунікаційних послуг, а також за додержанням суб'єктами ринку телекомунікацій законодавства, умов застосування технічних засобів у телекомунікаційних мережах загального користування, стандартів та інших нормативних актів у сфері телекомунікацій; перевіряє додержання ліцензійних умов операторами, провайдерами телекомунікацій та операторами поштового зв'язку. Має право отримувати безоплатно від операторів, провайдерів телекомунікацій, а також операторів поштового зв'язку статистичну звітність в обсягах, порядку і в терміни, визначені законодавством, а також іншу інформацію, необхідну для виконання покладених на Комісію завдань; за зверненням будь-якої із сторін втручатися у відносини операторів телекомунікацій при укладенні договорів про взаємоз'єднання їх телекомунікаційних мереж; приймати відповідні рішення, що є обов'язковими для виконання операторами телекомунікацій і можуть бути скасовані лише за рішенням суду; передавати до Антимонопольного комітету України матеріали в разі виявлення порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

Для здійснення нагляду за ринком телекомунікацій та ринком послуг поштового зв'язку посадові особи Комісії мають право: 1) безперешкодного доступу на територію і в приміщення операторів, провайдерів телекомунікацій та операторів поштового зв'язку; 2) надавати в межах своїх повноважень суб'єктам ринку телекомунікацій та ринку послуг поштового зв'язку обов'язкові для виконання приписи щодо усунення порушень нормативно-правових актів; 3) застосовувати в установленому законодавством порядку санкції за порушення законодавства про телекомунікації та поштовий зв'язок до суб'єктів ринків телекомунікацій та послуг поштового зв'язку [4].

Таким чином, адміністративно-правовими засобами протидії правопорушенням в сфері телекомунікацій в даному випадку являється перевірка документів; вимога усунення порушень зако-

нодавства у сфері телекомунікацій; вилучення копій документів про статистичну звітність; безперешкодний доступ на територію і в приміщення операторів, провайдерів телекомунікацій та операторів поштового зв'язку; накладення адміністративних стягнень, передбачених КУпАП; застосування (штрафних) санкцій.

Згідно з Порядком здійснення державного нагляду за ринком телекомунікацій [5] четвертим суб'єктом протидії правопорушенням в сфері телекомунікацій є *Державна інспекція зв'язку* (далі – ДІЗ), яка здійснює нагляд за ринком телекомунікацій. Її основними завданнями є: по-перше, контроль за додержанням суб'єктами ринку телекомунікацій стандартів та інших нормативних актів у сфері телекомунікацій; по-друге, перевірка додержання операторами, провайдерами телекомунікацій ліцензійних умов у сфері телекомунікацій та особливих умов ліцензій; по-третє, нагляд за додержанням установлених законодавством умов застосування технічних засобів телекомунікаційних мережах загального користування; по-четверте, контроль за якістю телекомунікаційних послуг; по-п'яте, запобігання, виявлення та усунення правопорушень при здійсненні діяльності у сфері телекомунікацій.

Державний нагляд за ринком телекомунікацій здійснюється шляхом проведення планових та позапланових перевірок та комплексу відповідних заходів, зокрема, з вимірювання параметрів телекомунікаційних мереж, спрямованих на виявлення та усунення порушень та недоліків суб'єктами ринку телекомунікацій. Видом позапланових перевірок є цільові перевірки, які здійснюються щодо операторів, провайдерів телекомунікацій, споживачів телекомунікаційних послуг, виробників та/або постачальників технічних засобів телекомунікацій, їх філій, інших відокремлених структурних підрозділів, щоб перевірити дотримання конкретних вимог законодавства, в тому числі ліцензійних умов, стандартів та інших нормативних актів у сфері телекомунікацій та особливих умов ліцензій.

Планові перевірки операторів, провайдерів телекомунікацій, виробників та/або постачальників технічних засобів телекомунікацій здійснюються не частіше одного разу на рік згідно з річними планами перевірок суб'єктів ринку телекомунікацій, які розробляються ДІЗ та затверджуються НКРЗ. Позапланові (у тому числі цільові) перевірки операторів, провайдерів телекомунікацій, споживачів телекомунікаційних послуг, виробників та/або постачальників технічних засобів телекомунікацій, їхніх філій, інших відокремлених структурних підрозділів здійснюються на підставі рішення НКРЗ або начальника ДІЗ (його заступника), прийнятого в результаті надходження до НКРЗ або ДІЗ у письмовій формі обґрунтованої заяви (повідомлення) про порушення законодавства про телекомунікації, в тому числі ліцензійних умов, особливих

умов ліцензій або з метою перевірки виконання розпоряджень НКРЗ чи приписів ДІЗ про усунення виявлених порушень.

ДІЗ здійснює такі повноваження та несе відповідальність за: 1) здійснення державного нагляду за користуванням радіочастотним ресурсом України та запобігання правопорушенням при користуванні ним у смугах радіочастот загального користування; 2) підготовку матеріалів для прийняття НКРЗ рішень за наслідками перевірок; 3) притягнення в установленому порядку до адміністративної відповідальності осіб, винних у порушенні законодавства про радіочастотний ресурс України. Отож, зазначимо, що в цьому питанні адміністративно-правовими засобами протидії правопорушенням є, по-перше, проведення перевірок (планових та позапланових) стосовно додержання операторами, провайдерми телекомунікацій ліцензійних умов у сфері телекомунікацій та особливих умов ліцензій; вимога усунення виявлених порушень законодавства; накладення адміністративних стягнень; застосування штрафних санкцій.

П'ятим та останнім суб'єктом протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій є *Державне госпрозрахункове підприємство «Український державний центр радіочастот»* (далі – УДЦР), яке утворюється відповідно до закону України «Про радіочастотний ресурс України» [6]. УДЦР здійснює свою діяльність на підставі статуту, що затверджується НКРЗ.

Завданнями цього суб'єкта є безпосереднє здійснення заходів щодо забезпечення електромагнітної сумісності радіоелектронних засобів, випромінювальних пристроїв; здійснення заходів щодо виявлення та усунення дії джерел радіоперешкод. При здійсненні державного нагляду посадові особи ДІЗ та Генерального штабу Збройних Сил України мають право: 1) доступу в установленому законом порядку на територію і в приміщення загальних та спеціальних користувачів радіочастотного ресурсу України з метою перевірки використання розташованих у них радіоелектронних засобів, а також у разі, якщо зазначені засоби та/або високочастотні пристрої, що знаходяться в цих приміщеннях, створюють радіоперешкоди; 2) перевіряти дотримання вимог законодавства щодо користування радіочастотним ресурсом України юридичними та фізичними особами, отримувати від них необхідні пояснення, матеріали та інформацію; 3) у межах своїх повноважень надавати обов'язкові для виконання розпорядження (приписи) стосовно усунення порушень і недоліків щодо користування радіочастотним ресурсом України; 4) складати в установленому порядку протоколи про вчинення адміністративного правопорушення щодо користування радіочастотним ресурсом України. Отож, адміністративно-правовими засобами тут є: безперешкодний доступ на територію і в приміщення загальних та спеціальних

користувачів радіочастотного ресурсу; різнопланові перевірки; складання адміністративних протоколів; вимога усунення порушень законодавства, виконання нормативно-правових актів НКРЗ; застосування штрафних санкцій; накладення адміністративних стягнень.

Таким чином, кількість суб'єктів застосування адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій є досить значною. Кожен із цих суб'єктів має специфічні завдання та функції і наділений повноваженнями щодо застосування низки адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням у сфері телекомунікацій. Це зумовлює потребу в дослідженні правового потенціалу кожного засобу окремо в контексті його застосування відповідними державними органами (суб'єктами застосування адміністративно-правових засобів протидії правопорушенням в сфері телекомунікацій).

Список літератури: 1. Про судоустрій України: Закон України від 07 лютого 2002 р. // ВВР України. – 2002. – № 27-28 – ст. 180. 2. Кодекс України про адміністративні правопорушення // ВВР УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122. 3. Про міліцію: Закон України від 20 грудня 1990 р. // ВВР України. – 1991. – № 4. – Ст. 20. 4. Положення про Національну комісію з питань регулювання зв'язку України // Постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2007 р. № 971. 5. Порядок здійснення державного нагляду за ринком телекомунікацій затверджено рішенням НКРЗ України 27.10.2006 № 426, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17 листопада 2006 р. за № 1207/ 13081. 6. Про радіочастотний ресурс України: Закон України // ВВР України – 2000 – № 36. – С.298.

Надійшла до редколегії 23.10.08

Е. Ю. Швед

ПРОЦЕСУАЛЬНІ АКТИ-ДОКУМЕНТИ З АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВ В АПЕЛЯЦІЙНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Розділом IV Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) [1] передбачено процедури перегляду судових рішень адміністративними судами, об'єднаних у чотири види адміністративних судових проваджень: апеляційне, касаційне, провадження за винятковими обставинами, провадження за нововиявленими обставинами. Кожний вид провадження регулюється нормами структурного складника КАСУ – окремою Главою з відповідною назвою.

У теоретичних дослідженнях із цивільного процесу розглядалися питання щодо змісту, значення апеляційного, касаційного оскарження, перегляду рішень суду у зв'язку з нововиявленими та винятковими обставинами [2]. Ці теоретичні напрацювання певною мірою можуть бути використані для того, щоб охарактеризувати не лише зміст проваджень, пов'язаних із переглядом судових рішень, але й процесуальних актів-документів, які приймаються у процесі їх здійснення, оскільки здійснення обох видів судових процесів – цивільного й адміністративного – має спільні засади: